

لذت خواندن همراه با غول خواب‌دزد

■ سمیه خیاط سرکار
مربی کتابخوانی

دل‌بده و دل‌ببر

به سوق دادن بچه‌ها به سمت کتاب‌های داستان و قصه‌های جذاب و ماجراجویانه که مختص دوران پرتلاطم کودکی و نوجوانی است، با درون‌مایه‌ای قوی و برگرفته از ادبیات کهن فارسی و مفاهیم بلند اخلاقی، می‌تواند گام بزرگی در این مسیر باشد.

مجموعه «قصه و داستان» بسته‌ای غنی است که بر اساس نیازهای فردی و اجتماعی دانش‌آموزان دوره ابتدایی و برای هر پایه به صورت مجزا طراحی شده است. انتخاب داستان‌ها در این بسته هنرمندانه و هوشمندانه است.

حال که بسته‌ای جذاب و هیجان‌انگیز در دست داریم، آنچه بسیار مهم و اساسی است، روش ارائه آن داستان‌هاست که می‌تواند به صورت‌های متنوعی طراحی شود. روش‌های متفاوتی برای اجرای هر داستان وجود دارد که گاه می‌تواند شمار آن به تعداد آموزگاران مشتاق باشد. یکی از مؤثرترین و دل‌نشین‌ترین

به عادت‌ی روزانه برای افراد جامعه چاره‌ای بیندیشیم. معتقدیم اگر به خواندن کتاب در سال‌های ابتدایی و سنین کودکی توجه بیشتری شود و مطالعه در برنامه کلاسی و درسی گنجانده شود، می‌تواند در بزرگسالی به صورت عادت‌ی پسندیده و نیکو در افراد جامعه نهادینه شود.

دانش‌آموزان به کتاب‌های درسی که از پیش طراحی شده‌اند و در ابتدای سال تحصیلی به آن‌ها تحویل داده می‌شود، احساس خوبی

ندارند؛ چون حس تحمیلی بودن به آن‌ها دست می‌دهد. آن‌ها برای کسب نمره کتاب‌ها را می‌خوانند. وقتی به ضرورت گنجاندن کتاب در ساعت‌های کلاسی پی بردیم، انتخاب کتاب اهمیت فوق‌العاده‌ای پیدا می‌کند.

قصه با ابزار توانمند خیال و فرازوفرو در حوادث، از دیرزمان خواسته‌ای همیشه شیرین و گوارا برای کودکان و حتی بزرگسالان بوده است. انتخاب و

سمیه خیاط
سرکارمدرک
کارشناسی آمار و
کارشناسی‌ارشد
تکنولوژی آموزشی
دارد. در سال

۱۳۹۴ به دلیل علاقه خود گواهینامه دوره‌های آکادمیک معتبر قصه‌گویی و داستان‌نویسی را از انجمن قصه‌گویان سرش در یزد کسب کرده است و مدرک کتابخوانی و بلندخوانی کتاب را هم از مؤسسه پژوهشی کودکان دنیا در کارنامه خود دارد. از سال ۱۳۹۴ نیز به عنوان کتابدار و مربی قصه‌گویی با مجتمع آموزشی جوادالائمه همراه شده است.

در دنیای پرشتاب و پرهیاهوی امروز، کتاب حلقه گمشده‌ای است که می‌تواند نقطه اتصال و پیوند بین نسل آفتاب‌مهتاب‌دیده دیروز و نسل نوپا و پویای امروز باشد.

پایین بودن سرانه مطالعه و نتیجه‌های دلسردکننده مسابقات جهانی پرلز، ما را بر آن می‌دارد که برای انس با کتاب و تبدیل مطالعه

قصه‌گویی نه تنها وسیله‌ای برای انتقال مفاهیم آموزشی است، بلکه ابزاری قدرتمند برای پرورش تخیل، تقویت مهارت‌های زبانی و اجتماعی و ایجاد ارتباط عاطفی میان کودک و دنیای پیرامونش به شمار می‌آید

**احترام به نظرات
دانش آموزان حس
ارزشمندی را در
کودکان تقویت
می کند و آن ها را در
مشارکت مشتاق تر
می سازد**

این تجربه قصه گویی تعاملی و روخوانی مشارکتی نشان داد که چگونه می توان با فضایی شاد، خلاقانه و مشارکتی، کودکان را به مطالعه و خواندن علاقه مند کرد تا از آن لذت ببرند و با غنی سازی گنجینه لغات، هم زمان مهارت های فردی و ارتباطی آن ها را نیز پرورش داد.

روایت دوم

آموزگار جلسه را با پرسشی شروع کرد: «آیا شما تا به حال خواب دیده اید؟» بیشتر دانش آموزان جوابشان مثبت بود. بین بچه ها در مورد انواع خواب های ترسناک، غمگین، شیرین، خوشایند و... صحبت کوتاهی شد. در نهایت، سؤال بعدی پرسیده شد: «آیا خواب شیرینی دیده اید که حالا در خاطرتان باشد؟ می توانید آن را تعریف کنید.»

این سؤال گفت و گوی خوبی را در کلاس به راه انداخت. تقریباً تمامی دانش آموزان کلاس دوم خاطرات خواب های شیرین خودشان را گفتند. یکی از بچه ها خیلی خوشحال بود. او می گفت: «من چندین بار می خواستم خوابم را برای چند نفر تعریف کنم؛ ولی هیچ کس به من گوش نمی داد. خوشحالم که الان توانستم تا آخر خوابم را تعریف کنم.» وقتی حرف های همه بچه ها در مورد خواب های شیرینشان تمام شد، کتابها پخش شد. در زمانی کوتاه، تقریباً تمامی بچه ها از موضوع صحبت های بیان شده، داستان را از بین داستان های دیگر حدس زدند: «غولی که خواب می دزدید»

دانش آموزان یک بار داستان را روخوانی کردند. تمامی دانش آموزان چند جمله ای را خواندند. برای بار دوم، آموزگار آهنگ ملایمی پخش کرد و خودش داستان را روخوانی کرد. بچه ها در آرامش بودند و به داستان کاملاً گوش می دادند. به نظر این گوش دادن کامل و فعال، حاصل و نتیجه آن گفت و گوی صمیمانه بود. اگر می خواهید شنیده شوید، ابتدا به حرف هایشان گوش پسپارید.

این دو فعالیت کاملاً متفاوت، از یک داستان، نشان دهنده تعدد روش های ارائه هر داستان است که در نهایت، همه آن روش ها علاوه بر ایجاد لذت سرخوشانه، مهارت های ارتباطی و گفت و گویی، مهارت شنیدن و خواندن، گسترش دایره واژگان و درک مطلب را نیز تقویت می کند.

به نظر می رسد اگر به جای دغدغه ساختن آینده کودکان و برنامه ریزی برای آن، دنیای امروز آن ها را با لذت قصه و بازی لبریز کنیم، خودشان دنیای بهتری را می سازند. □

مشارکت خلاقانه دانش آموزان

دانش آموزان با پرواز خیال و اشتیاق فراوان، شروع کردند ادامه داستان را حدس بزنند. پیشنهاد های مطرح شده از سوی دانش آموزان متنوع، خلاقانه و گاه شگفت انگیز بود.

در این گفت و گو، به تمامی نظرات با دقت گوش داده شد و با واکنش های مثبت و تأیید معلم، دانش آموزان تشویق به ادامه گفت و گو شدند. احترام به نظرات دانش آموزان حس ارزشمندی را در کودکان تقویت می کند و آن ها را در مشارکت مشتاق تر می سازد.

این نوع فعالیت تخیل را رشد می دهد، بر اعتماد به نفس بچه های افزایش و فن بیان آن ها را ارتقا می بخشد. همچنین فرصتی برای تمرین اظهار نظر و گفتار مؤثر و درست در جمع را برای آن ها فراهم می آورد.

روخوانی مشارکتی

کتاب های داستان روی میز دانش آموزان قرار داده شد. ثانیه ای نگذشت که تقریباً تمامی بچه ها در حال ورق زدن کتابها و یافتن داستان در میان چند داستان کتاب شدند. آن ها یک به یک نام داستان ها را با شوق بلند می گفتند. همگی مشتاق شنیدن ادامه داستان و چگونگی حل چالش پیش آمده در قصه بودند. با توجه به اشتیاق بچه ها طوری برنامه ریزی شد که همگی در روخوانی شرکت کنند، حتی با خواندن چند جمله کوتاه.

پایان بندی لذت بخش با گفت و گو

بچه ها چنان غرق در دنیای قصه شده بودند که خودجوش با خواندن آخرین جمله داستان، شروع به گفت و گو کردند. یکی در مورد شی که خوابش نبرده و تدبیری که اندیشه بود، صحبت می کرد. دیگری راه حل شخصیت داستانی را بررسی می کرد. یکی از بچه ها می گفت که او هم هنگام بی خوابی، مانند غول داستان، قصه می خواند و خوابش می برد. یکی درباره کار درست مامان گنجشک صحبت می کرد که به غول قصه کمک کرده بود. یک نفر از دوستش می گفت که با حرفی اشتباه، دزد خواب او شده و شب پیش خوابش نبرده بود.

باب گفت و گو و اظهار نظر کاملاً گشوده شده بود و همه بچه ها آنچه را در قالب موضوع داستان در دل داشتند، می گفتند و ما گوش شنوای آن ها شده بودیم و چه خوش که دل بدهی و دل ببری!

روش ها برای رسیدن به این هدف، بهره گیری از «هنر قصه گویی» است. قصه گویی نه تنها وسیله ای برای انتقال مفاهیم آموزشی است، بلکه ابزاری قدرتمند برای پرورش تخیل، تقویت مهارت های زبانی و اجتماعی و ایجاد ارتباط عاطفی میان کودک و دنیای پیرامونش به شمار می آید.

یک داستان و چند روایت

داستان «غولی که خواب می دزدید»، از کتاب آن طرف کوه، یکی از داستان های فوق العاده زیبا و جذاب مجموعه «قصه و داستان» است که برای پایه دوم انتخاب و در چند کلاس اجرا

شد. هر کدام از آموزگاران این داستان زیبا را به روش خلاقانه خود اجرا کردند که البته همگی مستلزم صرف زمان و برنامه ریزی بود.

روایت اول

در این جلسه، با استفاده از ابزار قصه گویی مرتبط با داستان، یعنی ماسک دزد بر چهره، فضای داستانی جذاب و باورپذیری ایجاد شد که توجه و کنجکاوی دانش آموزان را به طور کامل جلب کرد.

در نقطه اوج داستان، جایی که غول خوابها را می دزدید و حیوانات نمی توانستند بخوابند و مامان گنجشک سعی کرد خوابها را از دست غول نجات دهد، قصه به صورت تعمیدی متوقف شد. این توقف حساب شده، تعلیق و اشتیاق را در ذهن کودکان برانگیخت و زمینه ساز مشارکت فعال آن ها در ادامه داستان شد.

بچه ها در آرامش بودند و به داستان کاملاً گوش می دادند. به نظر این گوش دادن کامل و فعال، حاصل و نتیجه آن گفت و گوی صمیمانه بود. اگر می خواهید شنیده شوید، ابتدا به حرف هایشان گوش بسپارید